

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. 9. 1979, sp. zn. 7 Tz 40/79

Číslo: 16/1980

Právní věta:

Vědomé vystavování šeků bez existujícího nebo v brzké době očekávaného krytí na sporožirovém účtu je trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák., popř. přečinem proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 26.09.1979

Spisová značka: 7 Tz 40/79

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Přečin proti majetku v socialistickém vlastnictví, Rozkrádání majetku v socialistickém řízení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 132 odst. 1 písm. c
§ 3 zákona č. 150/1969 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR zrušil Nejvyšší soud ČSR usnesení okresního prokurátora ve Vsetíně ze dne 28. března 1979 sp. zn. Pv 1105/78 a přikázal tomuto prokurátorovi, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněný v době od prosince 1977 do července 1978 neoprávněně vybral celkem 8660 Kčs ze sporožirového účtu u České státní spořitelny, pobočky ve Valašském Meziříčí.

Napadeným usnesením bylo zastaveno trestní stíhání obv. L. H. pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. neboť prý pouze nedostatečně plnil podmínky uzavřené smlouvy o sporožirovém účtu, což je nutno považovat za občanskoprávní vztah mezi obviněným a Českou státní spořitelnou. Podle názoru uvedeného v tomto usnesení nenaplnil obviněný svým jednáním zejména po subjektivní stránce skutkovou podstatu trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. Podle odůvodnění usnesení je třeba vzít v úvahu, že pod bodem č. 4 smlouvy o sporožirovém účtu je sice zakázáno vystavovat šeky v případě, že nebudou kryty dostatečným vkladem na sporožirovém účtě, ale pod

bodem č. 5 téže smlouvy je uvedeno, že spořitelna není povinna zaplatit nekrytý šek, ale pokud tak učiní, zmocňuje ji občan, aby si tuto svou pohledávku uhradila bez dalšího příkazu občana z částek, které na účet dojdou, přičemž je také oprávněna žádat na občanovi 8%ní roční úrok z oněch nekrytých částek.

Nejvyšší soud ČSR shledal, že byl porušen zákon.

Z obsahu spisu je patrné, že obviněný ve své výpovědi vysvětlil, že sice věděl, že již žádné peníze na spořičirovém účtě nemá, ale přesto si prostřednictvím šeku zakoupil v obchodě Domáci potřeby, Ostrava magnetofon v ceně 4550 Kčs, který po třech měsících prý prodal svému známému za 3000 Kčs a tuto částku utratil. Stejně tak zakoupil v únoru 1978 v obchodním domě Budoucnost v Ostravě fotoaparát zn. Petri za 2800 Kčs, přičemž na tuto částku vypsál šek, aniž měl uložen na spořičirovém účtě potřebný vklad. Tento fotoaparát prý vyměnil s jiným známým za rádio ve stejné ceně. Takto postupoval podle vlastního doznání proto, že rádio chtěl mít a neměl na ně peníze. Dne 25. 7. 1978 si opět šekem vybral 1000 Kčs v hotovosti ve spořičitelně v Opavě, třebaže opět věděl, že na svém účtě již žádné peníze nemá. Tuto částku si prý vybral proto, že potřeboval peníze na jídlo.

V této souvislosti bylo třeba vzít v úvahu zprávu OKR - Důl Hlubina, Ostrava, z níž vyplývá, že obviněný nastoupil na toto pracoviště dne 1. 9. 1977 a pracovní poměr s ním byl rozvázán dne 30. 6. 1978 pro špatnou pracovní morálku, neboť v uvedené době zameškal 35 směn. Přitom dne 25. 7. 1978 vyzvedl ze spořičitelny oněch 1000 Kčs na svou obživu.

Podle výpovědi obviněného pracoval potom na brigádě u Zemědělského nákupního podniku Opava, dále jako topič Karnola, Krnov a 23. 10. 1978 nastoupil v OKR - Důl Rudý říjen jako pomocník havíře. Obviněný v této výpovědi také uvedl, že prý mu na těchto pracovištích říkali, že mu nemohou srážky z platu na spořičirový účet provádět, neboť prý nemají styk se spořičitelnou v Novém Jičíně. V OKR Rudý říjen mu pak srážky z platu neprováděli, neboť prý měl malý výdělek.

Kromě těchto okolností vyplývajících zejména z výpovědi obviněného a neproověřených nebylo možno přehlédnout, že ve spise je založen rozsudek okresního soudu v Ostravě ze dne 7. 9. 1978 sp. zn. 9 T 267/78, jímž byl obviněný uznán vinným přečinem proti pracovní kázni podle § 8 písm. c) zák. č. 150/1969 Sb., jehož se dopustil tím, že jako horník na pracovišti n. p. Dolu Hlubina v Ostravě neomluveně vynechal 35 pracovních směn a ohrozil plynulý hospodářský provoz na tomto pracovišti. Za tento přečin byl odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu tří měsíců, přičemž pro výkon tohoto trestu byl zařazen do II. nápravně výchovné skupiny.

Z opisu rejstříku trestů obviněného je pak patrné, že byl doposud celkem 3x odsouzen k nepodmíněným trestům, které si v plném rozsahu odpykal, a že ve všech případech šlo o majetkové trestné činy.

Při posuzování, zda obviněný naplnil po subjektivní stránce skutkovou podstatu trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák., když postupně vybral z nekrytého spořičirového účtu během 6 měsíců celkem částku téměř 9000 Kčs a přitom v uvedené době ani řádně nepracoval a nemohl mít proto pravidelný výdělek, bylo nutno přihlédnout ke všem již shora uvedeným okolnostem.

K těmto všem okolnostem mohl okresní prokurátor přihlédnout ovšem až po zjištění, zda a kde obviněný pracoval po svém propuštění z OKR - Důl Hlubina a z jakých důvodů mu u zmíněných zaměstnavatelů (ZNZP Opava, Karnola, Krnov, OKR Rudý říjen) nebyly prováděny srážky z platu na spořičirový účet, tedy po prověření obhajoby obviněného shora konstatované a po prověření a zhodnocení dalších výsledků dokazování.

Při posuzování otázky, zda šlo o občanskoprávní poměr, jak dovodil v usnesení okresní prokurátor, bylo nutno přihlédnout nejen k obsahu bodu 4 a 5 smlouvy uzavřené o sporožirovém účtu mezi Českou státní spořitelnou ve Valašském Meziříčí a obviněným dne 20. 10. 1977, ale i k bodu č. 7 a 8. Z těchto bodů vyplývá, že se spořitelna zavazuje proplácet občanu v hotovosti šeky, i když budou předloženy u jiné pobočky spořitelny, než která vede účet, a to za podmínek, které stanoví generální ředitelství spořitelny, a do výše 3000 Kčs během 7 kalendářních dnů a že vyšší částka může být vyplacena jen po ověření, že šek je krytý vkladem na sporožirovém účtě.

V bodě 8 smlouvy je pak dále stanoveno, že šeky, kterými bude občan platit za zboží nebo za poskytnuté služby socialistickým organizacím, budou spořitelnou vyrovnány za podmínek stanovených generálním ředitelstvím spořitelny a jen do výše 5000 Kčs během 7 kalendářních dnů a že vyšší částka bude uhrazena jen po ověření, že šek je krytý vkladem. Z obsahu spisu vyplývá, že obviněný vybíral z nekrytého účtu několikrát částky do výše tohoto limitu, aniž však podmínka bodu 7 a 8 byla splněna.

V této souvislosti opomenul okresní prokurátor též hodnotit výpověď svědka M. D., vedoucího útvaru půjček ČSP ve Valašském Meziříčí. Svědek uvedl, že podle jeho názoru o občanskoprávní vztah rozhodně nemůže jít, neboť bod č. 4 smlouvy hovoří jasně o tom, že vědomé vystavení šeků bez odpovídajícího krytí bude stíháno podle trestního zákona, popř. podle zákona o přečinech č. 150/1969 Sb.

Pokud jde o bod č. 5 smlouvy, kde je uvedeno, že spořitelna není povinna provést příkaz, který není zcela kryt vkladem, popř. zaplatit nekrytý šek (jestliže by to však učinila, zmocňuje ji tímto občan, aby si svou pohledávku uhradila bez dalšího příkazu občana z částek, které na účet dojdou a z těchto částek nekrytých vkladem je spořitelna oprávněna žádat na občana 8 % roční úrok), je tím myšleno podle svědka jen krátkodobé přečerpání účtu v nižších částkách, jak je ostatně připomenuto již pod body č. 7, 8. V daném případě se u obviněného nezkoumalo vzhledem k jeho špatné pracovní morálce, zda byla z jeho strany vůbec nějaká reálná naděje na úhradu takto vzniklé pohledávky. Obviněný také podle výpovědi svědka D. ani v době svědkova výslechu, tj. 27. 2. 1979 na jím způsobený dluh nic nezaplatil, takže závěr okresního prokurátora, že v tomto případě šlo jen o občanskoprávní vztah, není opodstatněn dosavadními výsledky dokazování.

Okresní prokurátor nepřihlédl ke skutečnosti, že příslušná pobočka České státní spořitelny poslala obviněnému v období od 15. 12. 1977 do 28. 3. 1978, tedy v době, kdy užíval nekryté šeky, celkem 5 doporučených dopisů, jimiž ho upozorňovala na nedostatek finančních prostředků na jeho sporožirovém účtě.

Obviněný také dopisem ze dne 1. 3. 1978 potvrdil, že je si této situace vědom a slíbil dlužnou částku zaplatit ve 3 měsíčních splátkách počínaje dnem 15. 3. 1978. Jak je patrné z obsahu spisu, obviněný ani tento slib nesplnil a nebylo ani zjištěno, zda obviněný byl v rozhodné době vůbec zaměstnán a byl-li zaměstnán, jaký měl plat a zda mohl i s ohledem na své další osobní a majetkové poměry tak vysoké částky uhrazovat.

Pochybnost o možnosti dostat shora uvedenému slibu lze dovodit z té skutečnosti, že si obviněný obnos 1000 Kčs v hotovosti vybral šekem dne 27. 7. 1978, protože, jak uvedl, potřeboval tyto peníze na jídlo.

Smlouva o sporožirovém účtu mezi občanem a příslušnou pobočkou České státní spořitelny je uzavírána podle ustanovení § 51 obč. zák. a v rámci tohoto ustanovení se pak řídí těmi oddíly obč. zákoníku, které upravují vztahy obsahem a účelem nejbližší, tj. v daném případě ust. § 334 až 340 o. z. o běžných účtech, případně o účtech zřizovaných podle zvláštních předpisů.

Podrobněji jsou pak tyto vztahy upraveny v ust. § 23 až 31 vyhlášky č. 47/1964 Sb., o peněžních službách občanům ve znění vyhlášek č. 45/1965 Sb., resp. č. 136/1969 Sb.

V § 26 odst. 1 této vyhlášky (shodně jako v § 336 o. z.) se stanoví, že vkladatel nakládá s vkladem na běžném účtu vlastnoručně podepsanými písemnými příkazy. Podmínkou tohoto občanskoprávního vztahu je však vždy existence vkladu. Z jednotlivých výše citovaných ustanovení nevyplývá, že občan je oprávněn vydávat šeky i v případech, kdy nemůže disponovat žádným vkladem. Z poučení o používání šeků ke sporožirovým účtům založeného ve spise vyplývá, že „falšování šeku“ nebo úmyslné vystavení šeku bez dostatečného krytí na sporožirovém účtu může být stíháno podle trestního zákona nebo podle zákona o přečinech č. 150/1969 Sb. Toto poučení obviněný znal a byl si také vědom skutečného stavu na sporožirovém účtě.

Ze všech uvedených důvodů vyplývá, že právní závěr okresního prokurátora v napadeném usnesení spočívá na nedostatečně objasněném skutečném stavu věci a na tom, že při právním závěru nepřihlédl k řadě skutečností, které zejména při hodnocení subjektivní stránky věci nebylo možno opomenout. Jestliže výsledky dosavadního dokazování obsažené ve spise nejsou úplné a došetřením mohou být prokázány znaky trestního činu. Nebylo možno trestní stíhání zastavit podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř.